

בעיית התרבות בעירות-הפיתוח

הו, זה היה לפני הבחירות... נענה.
פונדק מספר כי מספר מוסדות עוסקים
בהפצת הסברה ותרבות לעירות הפיתוח,
ובמיוחד המרכז לתרבות של ההסתדרות.
למשרד החינוך והתרבות יש שלושה מדורים
שונים המקיימים לפרקים מגע עם עירות
הפיתוח וכן מינהל ההסברה שבמשרד ראש
הממשלה, אך ההסתדרות היא הגורם הראשי
הנושא ב־80 אחוזים מן העול.

האנשים שאליהם מכוונים מאמצים אלה,
כותב פונדק, מונים כרבע מליון
נפש, רובם עולים חדשים ממדינות אסר-
אסיאתיות, החיים ב־30 עירות פיתוח.
הממונים על תכנון פעולת התרבות והמנהלים
אותן במשרדי הממשלה ובהסתדרות רובם
ממוצא מזרח אירופי וכמעט אין להם מושג
כיצד לקשור קשר עם העולים החדשים
יצאי תרבות כה שונה מתרבותם-שלהם —
זה שנים רבות סארגניס עסקני תרבות
פעולות תרבות לעירות הפיתוח בלי
שיתרשמו מן העובדה שפעולות אלה אינן
שובות את לב העולים החדשים. הם אינם
מתעמקים ברקע התרבותי של העולים
החדשים. הם אינם מתעמקים ברקע התרבותי
של העולים החדשים שלמענם הם פועלים
ואין הם שואלים בעצת פסיכולוגים או
סוציאולוגים שערכו מחקרים בין העולים
החדשים.

● **העולים החדשים לא יצאו
מחלל ריק** אלא באו מתרבות עתיקה,
אולי זלה בחומר, אך עשירה בערכים
רוחניים, וכל עוד נסרב להכיר בכך לא נוכל
לקחת ליצור מגע עמוק עמם, אנו דוחים
את תרבותם ותובעים מהם שייטעו
בתרבותנו. כתוצאה מכך אנו פוערים תהום
בין אשכנזים לבין יצאי המזרח בעודנו
מדברים על מיזוג גלויות — מדיניותנו

● **את פעולות התרבות לעירות
הפיתוח מתכננים אנשים שגרים בתלאביב-**
השיב ראש מועצת דימונה לשאלת נחום
פונדק מעורכי דבר השבוע בכתבה גדולה,
שימורי התרבות וערי הפיתוח. השאלה
היתה: האם אתם מרוצים מן הפעולות
התרבותיות שמארגנים ההסתדרות ומשרדי
הממשלה בדימונה. ראש המועצה הוסיף
ואמר: המרחק מתלאביב לדימונה אינו
יותר ממאתיים קילומטר אבל מארגני פעולות
התרבות אינם מבקרים אצלנו. הם יושבים
בתלאביב ומחליטים מה טוב לתושביהן
של עירות הפיתוח. הרצאות אינן מתאימות
לאנשים שלנו והם אינם באים לשמוע.
החומר המודפס, ההסברה בכתב שמפיצה
ההסתדרות, אינו אלא בזבוז כספים, איש
אינו קרא. אנחנו מעוניינים בהרצאות בלשון
פשוטה ועל בעיות הנוגעות בחיי האנשים
בדימונה. הם סובלים מתסבך נחיתות כאשר
הם מאזינים להרצאה על נושא בלתי מובן
להם ובעברית שאינה בהשגתם.

● **איזו פעילות תרבותית היית
רוצה להרחיב?** שאל ראש המועצה
והשיב: תיטרון. זהו אמצעי הקשר הטוב
ביותר עם אנשים בעירות עולים. התיאטרון
משתמש על פי רוב בעברית פשוטה יותר.
ככל שמגבירים את הדראמטיזציה הדברים
מובנים יותר לעולים החדשים. אנשים אלה
באים מתרבות בה הרמה והסיפור הם
חלק מהמסורת, מצד שני אינם רגילים
לבקר בהרצאות. אנשי תלאביב וירושלים
מוכרחים להבין זאת. כל עוד לא יבינו,
תהיה לפעילות התרבותית בעירות הפיתוח
השטעה מעטה.

● **מתי ביקר לאחרונה תיאטרון
בשררות?** — שאל נחום פונדק —

● **שום רכזית-רכבות לא פיים בית**
פסר תיכון בעוד שמטבע תפקידו עליו להיות בעל השכלה מסודרת מינימאלית — לפחות בעל הכשרה של סמינר או לפחות. תיכון. הרכזים הם סקידים של מועצות הפועלים. נאמר לסונדק במרכז לתרבות ו.אין אנו יכולים להסיל חסו על מינוייהם. רכו אזורי אחד אמר שבאמת אינו יודע מה עושים הרכזים המקומיים. אירגון כמה הרצאות בחדש אינו ממלא יום עבודה — אחדים מן הרכזים עוזרים לנשיהם בכביסה... כשאני מבקר בעיירה כדי לפגוש ברכו המקומי ולרונ עמו על תכנית החדש הבא, אני מוצא את הרכו, בדרך כלל, עם לוח חלקי. רבים מהם אינם מקדישים אף רגע של מחשבה להעלאת רעיונות חדשים. הם מזמינים מרצה שירצה על נושא לפי בחירתו של המרכז לתרבות בתלאביב — וחסלי. בצלאל שחר מבין היטב את הבעיות הפסיכולוגיות המרוכות בגישור הפער שבין אירופיים ובין מזרחיים:

„הבעיה היא למצוא מכנה משותף בעיני ובין האוכלוסיה בעיירות הפיתוח“, הוא מודה. „הרכזים רוצים יותר בידור; אנחנו רוצים הסברה ותרבות. עלינו למצוא נקודת מיפגש. אחד הדברים המטרידים אותי הוא שאין אנו נעזרים על ידי אנשים רבים היכולים לעזור בהקמת גשר אל בני עיירות הפיתוח. הקיבוצים באיזור מסרבים לעתים לשלוח אנשים לאירגון פעולות תרבות בהתנדבות בעיירות העולים. לעת ערב עייף הקיבוצניק ועול האחריות אינן מדרבן אותו היום כפי שהיה לפני שנים, והמורים החיים בעיירות אף הם אינם נוטלים חלק פעיל בחיי המקום. מאות מורים עובדים בדימונה ובקריית גת, למשל, אך הם אינם פועלים מעולם בערבים.“ **ינץ רמגל**

הדוה את התרבות של העולים החדשים והכונה עליהם תרבות מזרח אירופית זרה כבר הולידה תוצאות הרות-צרה; העולים החדשים מוזתרים על תרבותם שלהם אבל אינם מוכנים לקבל את התחליף שאנו מציעים להם. התוצאה טראגית: אנו נוטלים מהם את כבודם העצמי. הזקנים אומללים ונבוכים, הצעירים נעשים חסרי שורשים, סתביישים בעברם ונוכרים בהחנה. הם חיים בתחנת-ביניים תרבותית ו נחום פונדק ביקש מבצלאל שחר, ראש המרכז לתרבות של ההסתדרות להסביר כיצד מגדיר המרכז את המלה תרבות? ב. שחר נקב בשורה ארוכה של ערכים ואמצעים המגלמים את התרבות שההסתדרות שואפת להתדיר לעיירות הפיתוח: תודעה לאומית, משמעת עבודה, ידיעת הלשון העברית, תברואה, חינוך ילדים צוות וכיוצא בזה. „מסתבר שב שחר בקי בכל השאלות אך כלום ידועות לו התשובות?“ שואל נ. פונדק. ב. שחר דחה את הרעיון שעל המרכז לתרבות לעבוד תוך שיתוף פעולה הדוק עם סוציולוגים מומחים משום שהם „תיאורטיים מדי“ והוא מתנחם במחשבה שאם נחול מן התכנית התרבותית בעיירות הפיתוח יהיו חיי התושבים אמורים ומשעממים יותר —“.

● **פוליטיקה מפלגתית, העדר שיתוף פעולה** בין המוסדות העוסקים בתרבות וקשיים דומים מכבידים על המצב. רכו התרבות בעירת הפיתוח ממונה עיי המפלגות הפוליטיות בהתאם למפתח הארצי. תכונתו העיקרית היא השתייכותו למפלגה הגבוהה. בשדרות „מוכרח“ הרכו להיות איש מסים; בדימונה עליו להימנות עם מסאי.